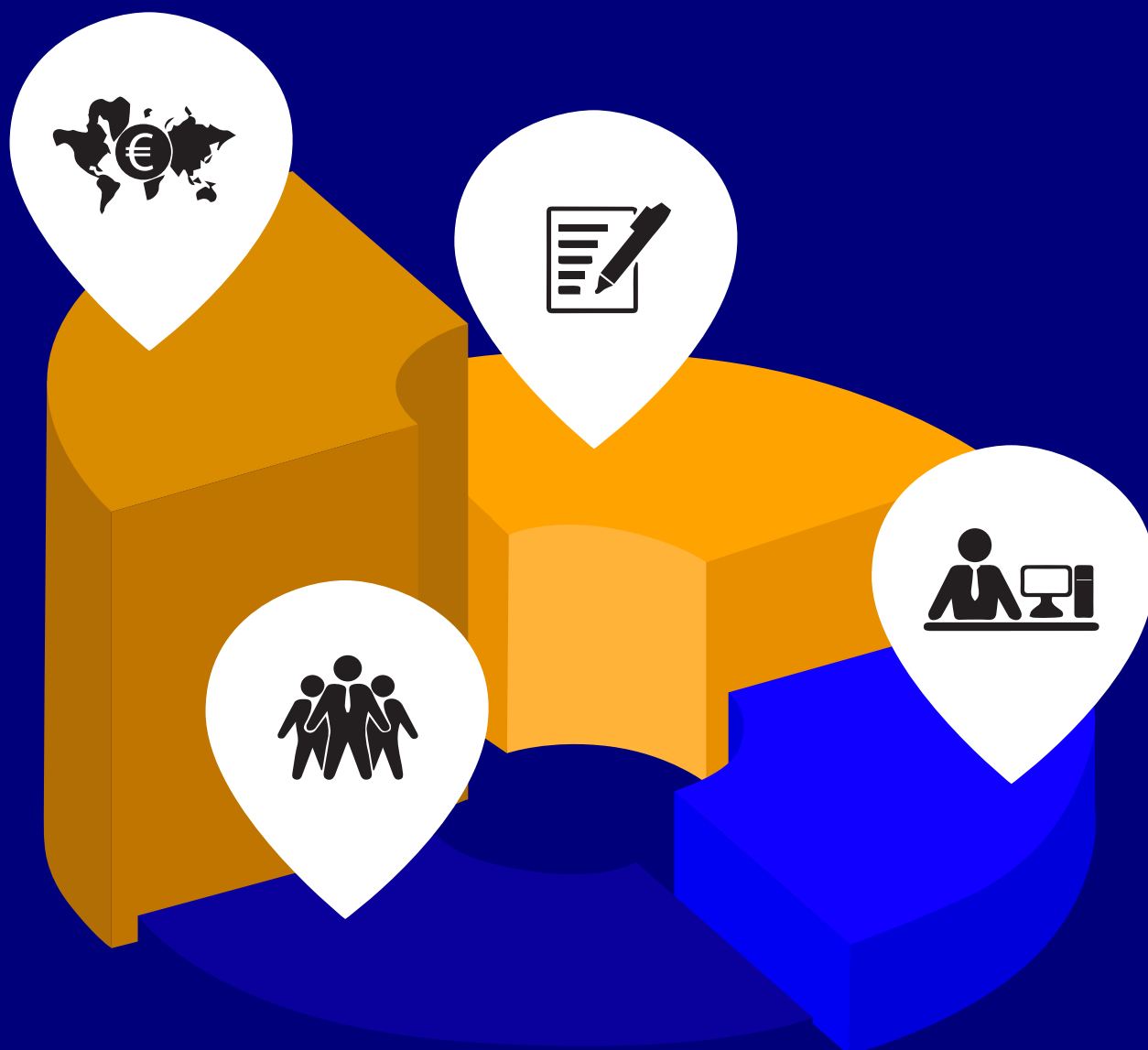

Izveštaj o praćenju —————>

PRIMENE PAKETA EKONOMSKOG OPORAVKA VLADE

Autor: Institut za razvojnu politiku (INDEP)

Program: Demokratsko upravljanje

Objavljeno: Decembar 2021

Nalazi, stavovi i preporuke iznete u ovom izveštaju ne odražavaju nužno stavove Balkanskog fonda za demokratiju, Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Američkih Država, USAID-a ili Vlade SAD-a.

Sadržaj

Uvod	5
Metodologija	7
Konsultacije pre usvajanja Paketa ekonomskog oporavka	8
Usvajanje paketa	9
Izveštaj o primeni	11
Mera 1 – Podrška zapošljavanju	11
Nivo primene	14
Mera 2 - Oživljavanje privrede i proizvodnje	17
Nivo primene	18
Mera 3 – Podrška porodici	19
Nivo primene	20
Mera 4 – Podrška za javnost	22
Nivo primene	23
Mera 5 - Ulaganje u infrastrukturu i životnu sredinu	25
Zaključak	26

Uvod

Institut za razvojnu politiku (INDEP) je, u okviru projekta „Oporavak za održivost“, čiju realizaciju podržavaju Balkanski fond za demokratiju (BTD) i USAID, analizirao i propratio proces primene Paketa ekonomskog oporavka. Analiza INDEP-a je usredsređena na podatke dobijene od Ministarstva finansija i drugih institucionalnih aktera u ovom procesu, kao što je Poreska uprava Kosova. Ovaj izveštaj nastoji da odrazi dosadašnja dostignuća Paketa za ekonomski preporod.

Pandemija KOVIDA-19 nanela je štetu u skoro svim sferama života. Izazovi građana nastali ovakvom situacijom, bez pomoći najviših državnih aktera, izazvali su poteškoće kada je reč o socijalnom i ekonomskom blagostanju. Načinjen je pokušaj da se ove poteškoće reše paketima koji su predviđali mere pomoći kategorijama koje su najviše pogođene ovim izazovom.

U Republici Kosovo, je tokom perioda pandemije, odobreno nekoliko paketa pomoći. Ovim paketima je prethodio Hitan fiskalni paket u martu 2020, zatim Paket mera podrške privredi u decembru 2020. i poslednji je Paket ekonomskog oporavka koji je nastupio jula ove godine. Stoga, od početka pandemije KOVIDA-19 u Republici Kosovo, do danas, izdvojeno je ukupno 820.65 miliona evra. Poslednji paket je u većoj meri zasnovan sa problemima i obimniji, pa je njegovo praćenje od većeg značaja.

Izveštaj o praćenju je realizovan u okviru procesa praćenja Paketa ekonomskog oporavka. Izveštaj dolazi nakon objavljivanja četiri biltena, prethodne infografike i dva podkasta, sa ciljem informisanja građana o merama i primeni ovog paketa. Ove aktivnosti Instituta za razvojnu politiku (INDEP) nastoje da povećaju transparentnost i odgovornost, a istovremeno da blagovremeno obaveste građane o merama i pogodnostima koje imaju od Paketa ekonomskog oporavka.

Metodologija

Za izradu ovog izveštaja o praćenju korišćena je mešovita, kvantitativna i kvalitativna metodologija. U delu gde je korišćeno kvantitativno istraživanje, INDEP je metodom praćenja i kabinetskog istraživanja prikupio podatke i informacije o koracima primene mera Paketa ekonomskog oporavka. Pored toga, da bi ovaj izveštaj bio što potpuniji, INDEP je upotpunio niz kvantitativnih informacija kvalitativnim istraživanjem. Za pripremu izveštaja o monitoringu, INDEP je organizovao sastanke i polustrukturisane diskusije sa predstavnicima Poreske uprave Kosova i Ugostiteljske i turističke komore Kosova. INDEP je takođe koristio metod praćenja da proceni proces implementacije, da ga izbliza pogleda i da posmatra ponašanje aktera implementacije tokom perioda od četiri meseca.

Nakon prikupljanja podataka, analiza podataka je prošla kroz dve glavne faze. U prvoj fazi smo sistematizovali podatke i sproveli analizu sadržaja. U drugom delu smo tabelarno prikazali podatke iz kvantitativnog istraživanja sa zaključcima iz intervjuja kako bismo izvukli konačne stavove. Na kraju, istraživanje je prošlo kroz još jednu opštu analizu razvojnog konteksta Kosova gde smo po stepenima prikazali nivo sprovođenja mera Paketa ekonomskog oporavka.

Stepeni nivoa primene mera podeljeni su na četiri nivoa. Ovi nivoi su:

1. Bez primene

Mera nije stavljena u funkciju i INDEP nije pronašao podatke da je mera počela da se primenjuje

2. Ograničena primena

Mera je stavljena u funkciju ali INDEP nije pronašao podatke da je mera počela da se primenjuje

3. Delimična primena

Mera je stavljena u funkciju i INDEP je pronašao podatke da je mera počela da se primenjuje

4. Potpuna primena

Mera je stavljena u funkciju i INDEP je pronašao podatke da je mera u potpunosti primenjena

Ovom skalom predstaviceemo nivo trenutne primene mera sadržanih u ovom paketu ekonomske pomoći.

Podaci iz ovog izveštaja su dobijeni od Ministarstva finansija, rada i transfera, Poreske uprave Kosova i Agencije za statistiku Kosova. Ovi podaci pomažu da se uporedi i utvrdi nivo primene mera Paketa ekonomskog oporavka. Ovim podacima, INDEP je imao za cilj da razjasni informacije građanima i drugim relevantnim akterima.

Konsultacije pre usvajanja Paketa ekonomskog oporavka

Vlada Kosova je već usvojila i započela primenu Paketa ekonomskog oporavka.¹ Ovaj paket ima za cilj da ublaži štetu nastalu pandemijom KOVIDA-19. Ovo nije prvi paket pomoći koji se nudi građanima, već je četvrti po redu. Za ovaj paket izdvojeno je 420 miliona evra i obuhvata poprilično oštećene kategorije. Primena paketa je počela nakon izmena u budžetskim izdvajanjima i usvajanja paketa od strane Vlade Kosova.

Prethodno je Vlada Kosova, tačnije Ministarstvo finansija, rada i transfera, održalo konsultacije sa relevantnim akterima u cilju formulisanja mera pomoći, koja je sadržana u Paketu ekonomskog oporavka. Jedan od glavnih aktera sa kojima se konsultovalo Ministarstvo finansija, rada i transfera je Poreska uprava Kosova. Sa PUK-om su se saradnja i konsultacije odvijale i u vezi sa drugim paketima, a ova saradnja je nastavljena i kada je reč o Paketu ekonomskog oporavka, gde je PUK bio odgovoran za tri mere ovog paketa.

¹ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Ministar finansija, rada i transfera predstavio Paket ekonomskog oporavka od 420 miliona evra, dostupan na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2.1091>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

Vlada Kosova nije održala javne konsultacije u vezi sa Paketom ekonomskog oporavka. Takav paket bi trebalo da iz prve ruke uzme u obzir zahteve građana. Štaviše, javne konsultacije su takođe uređene Uredbom br. 05/2016 o minimalnim standardima za proces javnih konsultacija.² Ova Uredba ima za cilj da podstakne i obezbedi proces javnih konsultacija između javnih organa, zainteresovanih strana i javnosti radi sveobuhvatnog učešća u procesu donošenja politika i odlučivanja u javnom interesu i povećanju transparentnosti i odgovornosti javnih organa prema zainteresovanim stranama i javnosti.

Iako je bilo konsultacija sa drugim institucijama na centralnom nivou, Vlada nije organizovala javnu konsultaciju o paketu oživljavanja!

Usvajanje paketa

Sagledavajući štetu pričinjenu pandemijom i nakon rebalansa budžeta, Vlada Republike Kosovo je objavila Paket ekonomskog oporavka. Šteta pričinjena pandemijom KOVIDA-19 već je uočena činjenicom da su pogođeni sektori, kao što su sektor zapošljavanja, privrede, poljoprivrede i mnogi drugi sektori već obeleženi velikim problemima. Ova šteta nastupila je kao posledica potpunog i delimičnog zatvaranja, a smatrano je da je ono bilo nužno, kako bi se sprečilo dalje širenje pandemije. Paket ekonomskog oporavka zapravo je četvrti po redu kada je reč o sadržaju i fokusu na prevazilaženje štete uzrokovane KOVIDOM-19.

Ministar finansija, rada i transfera je na 17. sastanku Vlade, 25. juna 2021. godine, predstavio Rebalans budžeta za 2021. godinu, koji je dostigao vrednost od 2 milijarde 516 miliona evra.³ Revizija budžeta je nastala kao rezultat situacije izazvane pandemijom COVID-19. Dodeljena sredstva bi, između ostalog, doprinela suzbijanju pandemije i olakšala bi oporavak građana i privrednih subjekata.

² Vlada Kosova, UREDBA (VRK) BR. 05/2016 O MINIMALNIM STANDARDIMA ZA PROCES JAVNIH KONSULTACIJA, dostupna na <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15036>, (kojoj je pristupljeno novembra 2021.)

³ Kabinet premijera, 17. sastanak Vlade Republike Kosovo, dostupno na <https://krieministri.rks-gov.net/membja-e-17-te-e-keverise-se-republikes-se-kosoves/>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

Rebalans budžeta je imao za cilj i izdvajanje ili dodelu sredstava, kroz koje bi se finansirao Paket ekonomskog oporavka. Ovim paketom, koji sadrži pet glavnih mera, obezbeđeno je 420 miliona evra, od čega 190 miliona evra finansira iz budžeta Republike Kosovo, dok će ostatak, odnosno 230 miliona evra biti finansiran iz zajmova. Paket je predstavio ministar finansija, rada i transfera g. Hekuran Murati, na konferenciji za novinare 30. juna 2021.⁴ Nakon predstavljanja paketa usledilo je usvajanje na 19. sednici Vlade, a nakon toga razmatranje u Skupštini Republike Kosovo Predloga zakona br. 08/L-016 o izmeni i dopuni Zakona br. 07/L-041 o budžetskim izdvajanjima za budžet Republike Kosovo za 2021. godinu.

Vlada Republike Kosovo je 14. jula 2021. godine na svom 19. sastanku, između ostalih, usvojila Paket ekonomskog oporavka.⁵ Usvajanje ovog paketa, kako je saopšteno iz Vlade, ima za cilj zapošljavanje i formalizaciju, dalji ekonomski razvoj i oporavak od posledica pandemije KOVIDA-19. Ali usvajanje na nivou Vlade nije poslednji korak koji daje zeleno svetlo za stavljanje u funkciju mera sadržanih u ovom paketu. Razlog za to je činjenica da je paket bio direktno vezan za budžet Republike Kosovo i da bi se on sproveo, trebalo je usvojiti Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 07/L-041 o budžetskim izdvajanjima za budžet Republike Kosovo za 2021. godinu.

Prvo razmatranje Predloga zakona br. 08/L-016 o izmeni i dopuni Zakona br. 07/L-041 o budžetskim izdvajanjima za budžet Republike Kosovo za 2021. godinu, stavljeno je na dnevni red dana 16. jula 2021.⁶ Odnosno, ova tačka je bila osma tačka sednice održane tog datuma. U skladu sa članom 56 Poslovnika o radu Skupštine, Odbor za budžet, rad i transfere je razmotrio predlog zakona i preporučio njegovo načelno usvajanje Skupštini. Na prvom razmatranju, ovaj predlog zakona je usvojen sa 69 glasova za, a zatim je upućen funkcionalnom odboru i stalnim odborima, na razmatranje dokumenata i preporuka za njihovo unapređenje.

Dana 28. jula 2021. godine održana je plenarna sednica Skupštine Republike Kosovo, na kojoj je na dnevnom redu bila samo jedna tačka koja se odnosila na drugo razmatranje Predloga zakona br. 08/L-016 o izmeni i dopuni Zakona br. 07/L-041 o budžetskim izdvajanjima za budžet Republike Kosovo za 2021. godinu.⁷ Na ovoj sednici saopšteni su ili predstavljeni nalazi odbora u vezi sa ovim predlogom zakona. Razmatranje predloga zakona od strane relevantnih odbora povezuje napredovanje ovog procesa sa efikasnošću predloga zakona. Stoga i nalazi odbora nisu bili u istoj ravni jedni sa drugima.

⁴ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Ministar finansija, rada i transfera predstavio Paket ekonomskog oporavka od 420 miliona evra, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2.1091>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

⁵ Kabinet premijera, 19. sastanak Vlade Republike Kosovo, dostupno na <https://krieministri.rks-gov.net/membja-e-17-te-e-keverise-se-republikes-se-kosoves/>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

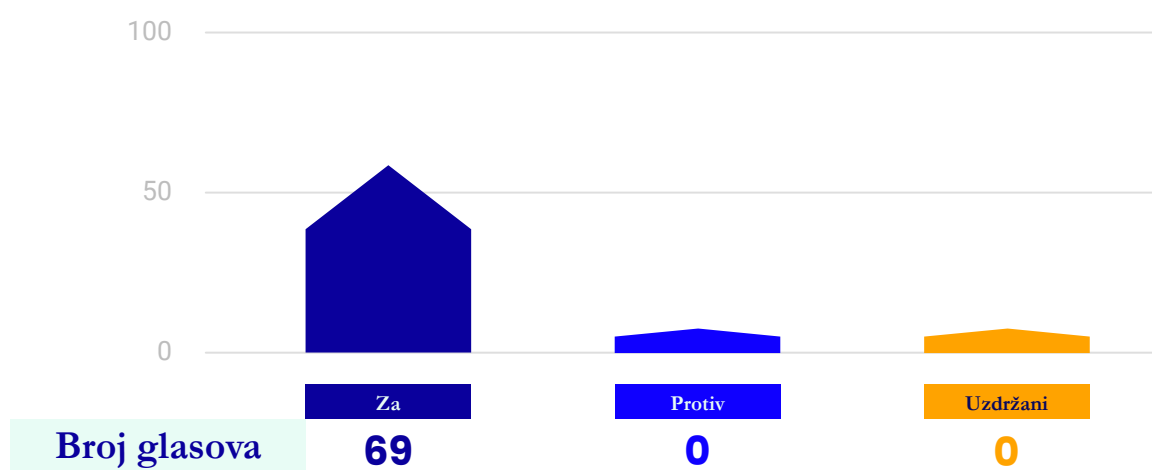
⁶ Skupština Kosova, Sednice, TRANSKRIPT SA PLENARNE SEDNICE SKUPŠTINE REPUBLIKE KOSOVO, ODRŽANE 16, 19, 21. I 28. JULA I 6. AVGUSTA 2021. godine, dostupan na https://vvv.kuvendikosoves2caless.org/_pdf, (pristupljeno novembra 2021.)

⁷ Skupština Kosova, Sednice, TRANSKRIPT SA PLENARNE SEDNICE SKUPŠTINE REPUBLIKE KOSOVO, ODRŽANE 28. JULA 2021. godine, dostupan na https://www.kuvendikosoves.org/Uploads/Data/SessionFiles/2021_07_28_ts_Sanca_BPnafKk9MF.pdf, (kome je pristupljeno novembra, 2021)

Odbor za budžet, rada i transfere je, nakon razmatranja predloga zakona i amandmana na iste, zaključio da ovaj predlog zakona treba da bude usvojen. I to sa obrazloženjem da će ovakav budžet omogućiti više intervencija u ekonomskom razvoju i ublažavanje posledica pandemije. Odbor za evropske integracije ocenio je da predlog zakona i predložene izmene nisu posebno uređeni propisima Evropske unije. Dok je Odbor za prava i interese zajednica i povratak ocenio da predlog zakona i predloženi amandmani ne krše i ne utiču na prava i interese zajednica.

Drugo razmatranje Predloga zakona br. 08/L-016 o izmeni i dopuni Zakona br. 07/L-041 o budžetskim izdvajanjima za budžet Republike Kosovo za 2021. godinu, usvojen je sa 69 glasova za. Usvajanje ovog predloga zakona u Skupštini Republike Kosovo prokrčilo je put da se stavi u primenu Paket ekonomskog oporavka. Razlog za to bila je činjenica da je dati paket obuhvaćen rebalansom budžeta.

Drugo razmatranje Predloga zakona br. 08/L-016 o izmeni i dopuni Zakona br. 07/L-041 o budžetskim izdvajanjima za budžet Republike Kosovo za 2021. godinu

Usvajanjem rebalansa budžeta prokrčen je put da se stavi u primenu Paket ekonomskog oporavka. Paket i mere koje su sadržane u njemu krenule su sa primenom postepeno, a ne odjednom. Stoga se njihovo predstavljanje javnosti odvijalo postepeno. Prve mere koje su uvedene i počele da funkcionišu su mere 1.2 Podrška formalizovanim zaposlenima od dana 29. jula 2021.⁸, mera 1.3 Podrška zapošljavanju žena od dana 05. avgusta 2021⁹ i mera 1.1 Vraćanje na radno mesto onih koji su ostali bez posla od dana 6. avgusta 2021. godine.¹⁰ Sve tri mere su bile pod nadzorom Poreske uprave Kosova – PUK.

⁸ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Ministar Murati predstavio meru 1. 2 - Podrška formalizovanim zaposlenima iz Paketa ekonomskog oporavka, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1105>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

⁹ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Ministar Murati predstavio meru 1. 3 Paketa ekonomskog oporavka - Podrška zapošljavanju žena, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1108>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

¹⁰ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Ministar Murati predstavio meru 1. 1 Paketa ekonomskog oporavka - Vraćanje na radno mesto onih koji su izgubili posao tokom pandemije, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1110>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

Bonovi dijaspore su takođe sastavni deo paketa. Bonovi dijaspore su hartije od vrednosti koje mogu kupiti sva fizička lica, rezidenti i nerezidenti, koji imaju bankovne račune u jednoj od dole navedenih komercijalnih banaka. Partnerske komercijalne banke preko kojih se može ulagati u bonove dijaspore su:

- Banka Ekonomike
-
- Banka Tregtare Kombëtare
-
- Banka për Biznes
-
- NLB Banka
-
- ProCredit banka
-
- Raiffaisen banka

Očekuje se da će se sredstva prikupljena bonovima dijaspore iskoristiti za podršku domaćim proizvođačima u okviru Mere 2.1 Paketa ekonomskog oporavka. Ukupan iznos prikupljen od ovih hartija od vrednosti iznosi 10.43 miliona evra, a rok za prijavu bio je 18. avgust 2021. godine.

Izveštaj o primeni

Mera 1

Podrška zapošljavanju

Prva mera pod nazivom Podrška zapošljavanju jedan je od glavnih prioriteta, jer je fokus građana na zapošljavanju. Pandemija KOVIDA-19 donela je poteškoće u odvijanju radnog procesa i time ugrozila radna mesta pa čak je dovela i do gubitka posla za mnoge građane. Paketom ekonomskog oporavka dodeljeno je 50 miliona evra, raspoređenih u sedam pod-mera. Sedam pod-mera prve mere Paketa ekonomskog oporavka su:

1. Vraćanje na posao onih koji su ostali bez posla tokom pandemije:
2. Podrška formalizovanim zaposlenima
3. Podrška zapošljavanju žena
4. Šema zagarantovanog zapošljavanja mladih

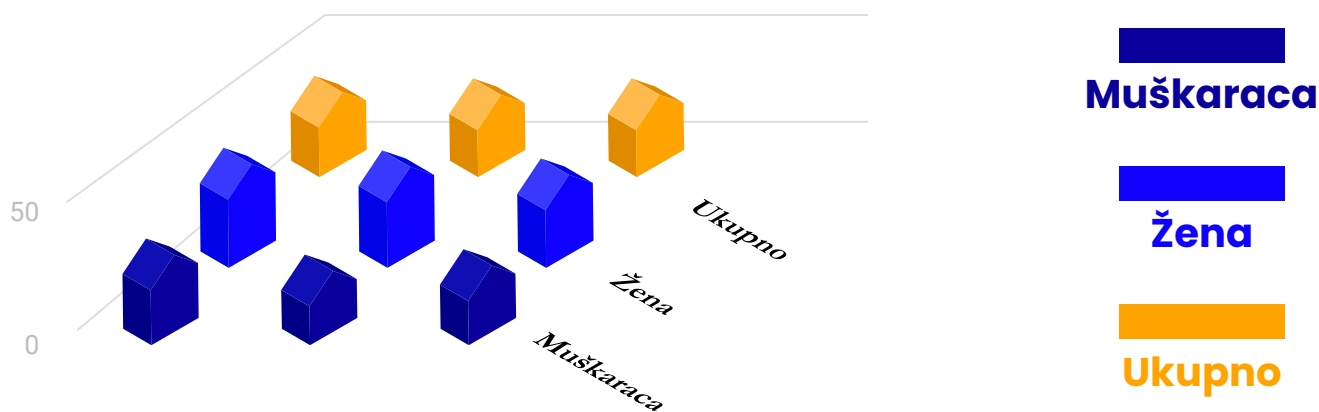
5. Obuka i zapošljavanje u IT
6. Podrška zapošljavanju osoba sa invaliditetom
7. Šema grantova za zanatlije

Ovim pod-merama biće stvoreni uslovi za podršku poslodavcima i tražiocima zaposlenja koji su oštećeni kao posledica pandemije.

Ovaj i prethodni paketi su uticali na formalizaciju sive ekonomije i zaposlenih u ovom sektoru. Mere paketa pomoći za ublažavanje štete izazvane pandemijom KOVIDA-19 zahtevale su formalizaciju i prijavljivanje zaposlenih, kako bi ostvarili korist od pomoći. I ovaj paket sadrži meru koja je direktno povezana sa formalizacijom neformalne privrede. Ovakav pristup doprinosi tačnoj proceni broja zaposlenih i stvara stabilniju ekonomiju. Ove mere su imale uticaja na stopu zaposlenosti u Republici Kosovo

Prema Agenciji za statistiku Kosova¹¹, tokom 2020. godine zaposleno je 28.4% radno sposobnog stanovništva.¹² Prethodnih godina, odnosno 2018. i 2019. godine, stopa zaposlenosti iznosila je 28.8% i 30.1%. Procentualni nivo bi bio još veći da se mnogi građani koji su radili u neformalnoj privredi nisu registrovali kao zaposleni, ali su se da bi ostvarili pogodnosti paketa pomoći Vlade Republike Kosovo, registrovali kao zaposleni.

Stopa nezaposlenosti

Svrha prve mere Paketa ekonomskog oporavka je pružanje pomoći sektoru zapošljavanja, kako bi se ublažila šteta izazvana pandemijom KOVIDA-19. Stoga, njegove pod-mere takođe pružaju pomoć i grantove najpogođenijim sektorima. Vraćanje na radno mesto je bilo posebno moguće za zaposlene koji su održavali vezu sa prethodnim poslodavcem. Obavezne mere socijalnog distanciranja, kao što su ostanak kod kuće i zatvaranje, imale su relativno mali efekat na oporavak kada je reč o zaposlenju, dok je širenje virusa imalo veći. Upravo to uka-

¹¹ Agencija za statistiku Kosova, ASK, dostupno na <https://ask.rks-gov.net/>

¹² Agencija za statistiku Kosova, ASK, Anкета o radnoj snazi 2020. dostupna na <https://ask.rks-gov.net/media/6125/anketa-c-fuq-is%C3%AB-pun%C3%ABtore-afp-2020.pdf>

zuje da će vraćanje na posao i otvaranje novih radnih mesta biti lakši i dostižniji po prestanku pandemije. Stoga, mere ponuđene ovim paketom neće uspeti da nadomeste svu štetu izazvanu u ovom sektoru.

Nivo primene

Paket ekonomskog oporavka koji je 30. juna 2021. predstavio g. Hekuran Murati je krenuo sa postepenim uvođenjem i stavljanjem mera u primenu. Dakle, nisu sve mere sadržane u ovom paketu stavljene u funkciju istovremeno. Kada je reč o prvoj meri ovog paketa, koja sadrži sedam pod-mera, njena primena je počela 29. jula, kada je počela i primena pod-mere 1.2 Podrška formalizovanim zaposlenima. Dalja primena je usledila 5. i 6. avgusta kada su stavljene u funkciju pod-mere 1.3 Podrška zapošljavanju žena i pod-mera 1.1 Vraćanje na radno mesto onih koji su tokom pandemije ostali bez posla. Ove tri gore navedene pod-mere su u nadležnosti i njihovu primenu prati Poreska uprava Kosova. Pod-mera 1.4 Šema zagarantovanog zapošljavanja mladih je u fazi razvoja platforme koja će omogućiti automatizaciju ove platforme.

Mera 1.5 Obuka i zapošljavanje u IT takođe je stavljena u primenu. Vlada Kosova je 22. septembra 2021. godine izdvojila 2 miliona evra za ovu meru.¹³ Jedan milion evra biće izdvojen za subvencionisanje stipendija za devojke u oblasti STEM (nauka, tehnologija, inženjerstva i matematike) i jedan milion evra za obuku mladih maturanata u oblasti IT.

Mera	Poslodavac		Zaposleni	
	Zahteva	Osoba	Zahteva	Osoba
1.1	470	1,013	676	676
1.2	1,107	4,066	3,598	3,598
1.3	1,810	4,882	1,992	1,992

¹³ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Vlada izdvaja 2 miliona evra za STEM stipendije i obuku u IT, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1130>, (kome je pristupljeno novembra 2021)

Za ove tri pod-mere izdvojeno je 25 miliona evra. Odnosno, za meru 1.1 izdvojeno je 10 miliona evra, za meru 1.2 takođe 10 miliona evra, dok je za meru 1.3 izdvojeno 5 miliona evra. Poslodavci i zaposleni su mogli da se prijave za ove mere. U zavisnosti od mere, poslodavac je ostvario sledeće koristi:

1.1 - 3 meseca po 50% bruto zarade (maksimalno 170 evra)

1.2 - 12 meseci po 10% penzionog doprinosa (maksimalno 100 evra)

1.3 - 3 meseca po 50% bruto zarade (maksimalno 170 evra) i još 9 meseci po 10% penzionog doprinosa (maksimalno 100 evra)

Dok je zaposleni ostvario sledeće pogodnosti:

1.1 – 3 meseca po 100 evra

1.2 – 3 meseca po 50 evra

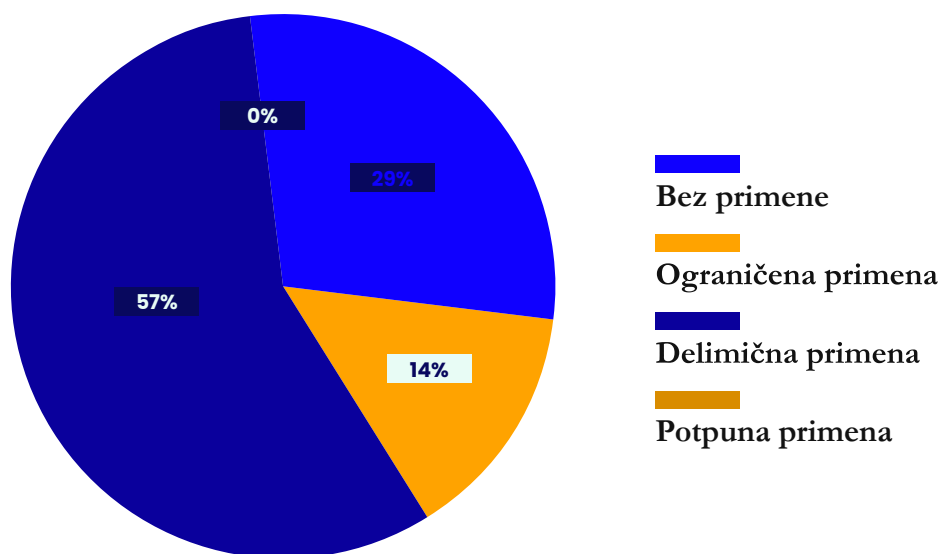
1.3 – 3 meseca po 50 evra

Pošto je već privedeno kraju prijavljivanje za ovu meru, računajući maksimalnu korist za svakog podnosioca zahteva, iznos pogodnosti koju su ostvarili svi podnosioci zahteva dostigla je svotu od 13.320.750,00 evra. Stoga, od iznosa izdvojenog za ove mere, iznos koji će biti dodeljen uspešnim podnosiocima je 53,28%. Mogući razlozi za neprijavlivanje mogu biti prijavni postupci, neodgovarajuće informisanje i rok za prijavljivanje.

Što se tiče ostalih pod-mera Paketa ekonomskog oporavka, odnosno pod-mere 1.6 Podrška za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i 1.7 Šema grantova za zanatlije, nema obaveštenja Vlade Republike Kosovo, odnosno Ministarstva finansija, rada i transfera o njihovom stavljanju u funkciju. Ove pod-mere, koje po vrednosti dostižu cifru od 25 miliona evra, su od posebnog značaja. Dakle, njihovo stavljanje u funkciju bi već trebalo da se desi. Kategorije na koje date pod-mere utiču su prilično pogođene pandemijom KOVIDA-19 i primena u praksi bi im predstavljala olakšanje.

Mera	Nivo primene	Analiza
Vraćanje na posao onih koji su ostali bez posla tokom pandemije:	Delimična primena	Mera je stavljena u funkciju i otvorena je za prijave. Počela je isplata za korisnike ove mere.
Podrška formalizovanim zaposlenima	Delimična primena	Mera je stavljena u funkciju i otvorena je za prijave. Počela je isplata za korisnike ove mere.
Podrška zapošljavanju žena	Delimična primena	Mera je stavljena u funkciju i otvorena je za prijave. Počela je isplata za korisnike ove mere.
Šema zagaranovanog zapošljavanja mladih	Ograničena primena	Mera je stavljena u funkciju i nalazi se u fazi izrade platforme za sprovođenje ove mere.
Obuka i zapošljavanje u IT	Delimična primena	Mera je stavljena u funkciju i do sada je izdvojeno 2 miliona evra.
Podrška zapošljavanju osoba sa invaliditetom	Bez primene	Mera još uvek nije počela da se primenjuje i samim tim još uvek nije stavljena u funkciju.
Šema grantova za zanatlije	Bez primene	Mera još uvek nije počela da se primenjuje i samim tim još uvek nije stavljena u funkciju.

Nivo primene

Mera 2

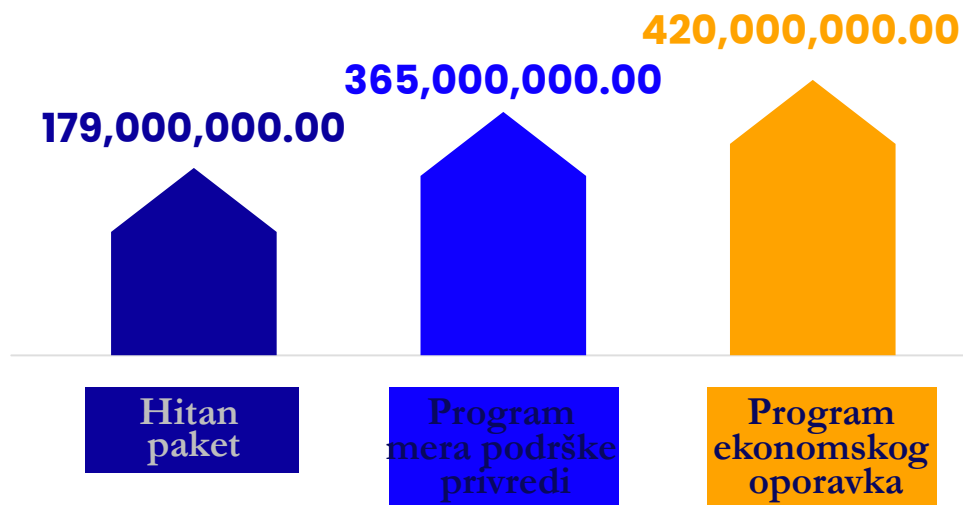
Oživljavanje privrede i proizvodnje

Privreda je bila među sektorima koji su najviše pogođeni globalnom krizom izazvanom pandemijom u poslednjih 20 meseci. Razlog za to bilo je ograničena sloboda kretanja, zatvorene granice i otežani uslovi života. Kako bi se prevazišla nanescena šteta mora se podržati upravo privreda, imajući u vidu da okuplja sve ostale sektore. Shodno tome, u Paketu ekonomskog oporavka, druga integrisana mera podrazumeva podršku privredi i proizvodnji, a za ovu meru je izdvojeno ukupno 108 miliona evra. Očekuje se da će ovaj iznos biti raspoređen u šest podmera, koje su navedene u nastavku:

1. Subvencionisanje investicionih zajmova
2. Podrška privrednim subjektima za pristup finansijama
3. Ulaganja u IT i inovacije
4. Podrška izvozu
5. Revitalizacija sela kroz poljoprivredu i agroturizam
6. Oporavak ugostiteljstva i zatvorenih privrednih subjekata

Savremena privreda služi kao most između proizvođača, uvoznika, izvoznika, prodavaca i kupaca. Stoga, pošto se radi o lančanoj povezanosti, nanescena šteta pogađa svakog od njegovih učesnika. Čak i da zatvaranje i druge mere koje sprečavaju širenje pandemije nisu morale biti uvedene, šteta bi bila neizbežna. U Republici Kosovo se lako prepoznaje već oštećena privreda, a pomoć kroz koju Vlada Kosova pokušava da oporavi ovaj sektor možda neće biti dovoljna.

Da bi se pozabavila negativnim posledicama pandemije KOVIDA-19, Vlada Kosova je primenila druge pakete pre Paketa ekonomskog oporavka. Vlada Kosova je prvobitno odobrila hitan paket vredan 179 miliona evra, u čijem su središtu bila mala i srednja preduzeća. Kasnije, tokom jula 2020, Vlada je odobrila Program mera podrške privredi, izdvajajući 365 miliona evra za podršku preduzećima u stvaranju i očuvanju radnih mesta. Već imamo Paket ekonomskog oporavka, sa ukupno 420 miliona evra, koji ima za cilj povratak u normalu i dalji ekonomski razvoj.

Nivo primene

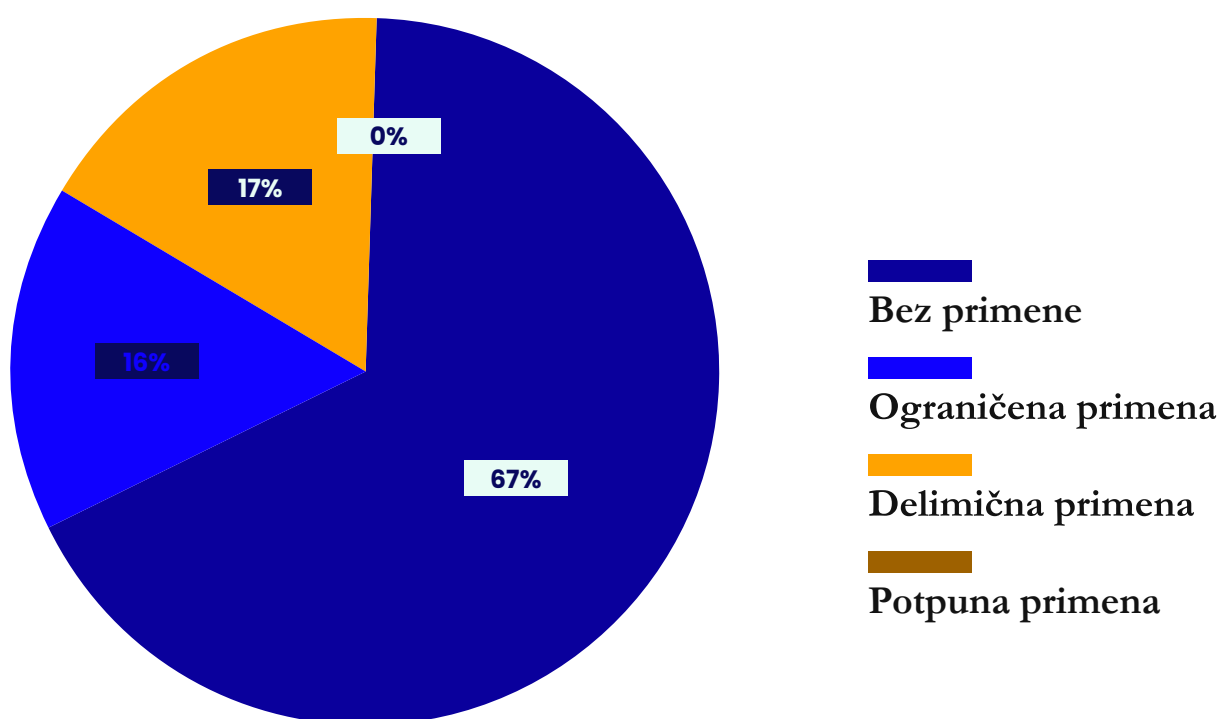
Od šest pod-mera druge mere, većina njih nije stavljena u funkciju. Iz Vlade Kosova nema objašnjenja zašto nije počela sa sprovođenjem ovih pod-mera, iako je sektor kome su ove mere namenjene među najpogođenijim. Samo prva pod-mera, pod nazivom Subvencionisanje investicionih zajmova, počela je sa delimičnom primenom, prikupljanjem novca bonovima dijaspore, u ukupnom iznosu od 10.43 miliona evra, koji je izdvojen za subvencionisanje investicionih zajmova u proizvodnim i prerađivačkim preduzećima. Ova mera ima za cilj povećanje novih investicija u proširenje kapaciteta preduzeća, što zauzvrat utiče na rast zaposlenosti i izvoza.

Sve ostale pod-mere ove mere nisu stavljene u funkciju ili su stavljene u funkciju u veoma maloj meri. Pod-mera 2.2 Podrška preduzećima za pristup finansijama, podržana je na sednici Vlade od 11. avgusta 2021. godine iznosom od 3 miliona evra.¹⁴ Vrednost pod-mera koje još nisu počele da se primenjuju dostiže 75 miliona evra. Takav nivo primene je nezadovoljavajući i od Vlade Kosova se traži da ih stavi u funkciju brže, kako bi od nje ostvarile koristi kategorije koje polažu pravo na ove mere.

¹⁴ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Vlada Kosova izdvojila 30 miliona evra za sprovođenje četiri mere Paketa ekonomskog oporavka, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1111>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

Mera	Nivo primene	Analiza
Subvencionisanje investicionih zajmova	Ograničena primena	Mera je stavljena u funkciju i otvoren je rok za podnošenje zahteva za subvencije.
Podrška privrednim subjektima za pristup finansijama	Delimična primena	Mera je počela da se sprovodi i za njenu punu primenu izdvojeno je 3 miliona evra.
Ulaganja u IT i inovacije	Bez primene	Mera još nije stavljena u funkciju i nije počela da se sprovodi.
Podrška izvozu	Bez primene	Mera još nije stavljena u funkciju i nije počela da se sprovodi.
Revitalizacija sela kroz poljoprivredu i agroturizam	Bez primene	Mera još nije stavljena u funkciju i nije počela da se sprovodi.
Oporavak ugostiteljstva i zatvorenih privrednih subjekata	Bez primene	Mera još nije stavljena u funkciju i nije počela da se sprovodi.

Nivo primene

Mera 3

Podrška porodici

Period pandemije KOVIDA-19 bio je i ostaje veoma težak period za celo društvo. Zdravstvo i socijalna zaštita bili su izloženi riziku koji je pretio svim zemljama i građanima širom sveta. I kod nas je pandemija KOVIDA-19 donela velike posledice u ove dve oblasti. Smrt izazvana pandemijom i drugim zdravstvenim posledicama nanela je štetu porodici i društvu u emotivnom, ekonomskom i socijalnom smislu. Paket ekonomskog oporavka, kao treća mera predviđa podršku porodici, kojoj je posvetio ukupno 50 miliona evra. Očekuje se da će ovaj iznos biti raspoređen u šest pod-mera, koje su navedene u nastavku:

1. Podrška porodicama koje su izgubile glavu porodice
2. Podrška penzionerima i porodicama korisnicima socijalne pomoći
3. Reforma šeme socijalne pomoći
4. Vaučeri za nabavku hrane za socijalno ugrožene porodice
5. Isplata za nezaposlene porodilje
6. Podrška porodičnoj likvidnosti

Pandemija KOVIDA-19 pokazala je kako slabosti u zdravstvenim sistemima mogu imati duboke implikacije na zdravlje, ekonomski napredak, poverenje u vladu i socijalnu koheziju. Zbog toga je od suštinske važnosti da se kada je reč o porodici i građanima koji su najugroženiji od infekcije, stvori podrška u ekonomskom i socijalnom smislu. Neke od pod-mera treće mere su počele da se sprovode i to je pozdravilo celo društvo.

Nivo primene

Stavljene su u primenu pod-mere treće mere, koje su najviše usmerene prema kategorijama društva koje su najugroženije i koje su pretrpele veliku štetu od pandemije KOVIDA-19. Od ukupno šest pod-mera obuhvaćenih trećom merom Paketa ekonomskog oporavka, njih pet je već počelo sa primenom. Među pod-merama koje su u procesu realizacije su i pod-mere 3.1 Podrška porodicama koje su ostale bez glave porodice, 3.2 Podrška penzionerima i porodicama korisnicima socijalne pomoći, 3.4 Vaučeri za nabavku hrane za socijalno ugrožene porodice, 3.5 Isplata za nezaposlene porodilje i 3.6 Podrška porodičnoj likvidnosti. Samo pod-mera 3.3 Reforma šeme socijalne pomoći još nije počela da se primenjuje.

Pod-mera 3.1 počela je sa primenom 28. septembra 2021. godine, gde će svakoj porodici koja je izgubila člana porodice usled pandemije KOVIDA-19 biti subvencionisan iznos od 1.500

evra.¹⁵ Takav iznos nastoji da ublaži štetu koja je pričinjena pogođenim porodicama. Dana 26. oktobra izvršena je isplata za prvu grupu Mere 3.1 za porodice koje su izgubile člana porodice od KOVIDA-19, za oko 500 korisničkih porodica. Rok prijavljivanja za ovu meru otvoren je do 30. novembra 2021. godine, na linku <https://masa3-1.rks-gov.net/>.

Dana 11. avgusta 2021. godine, na sastanku Vlade Kosova, izdvojeno je 17 miliona evra za meru 3.2 Podrška penzionerima i porodicama korisnicima socijalne pomoći.¹⁶ Dok je 27. oktobra 2021. godine za sprovođenje ove mere izdvojeno još 36 miliona evra.¹⁷ Cilj je bio da se izdvajanjem ovih sredstava, poveća socijalna zaštita i ublaži šteta po ovu kategoriju. Vredi napomenuti da će se ovi dodaci primenjivati do kraja ove fiskalne godine.

Počele su sa primenom i mere 3.4, 3.5 i 3.6. Dana 11. septembra 2021. godine otvoreno je prijavljivanje za meru 3.5 Isplata za nezaposlene porodilje.¹⁸ Dok je od 1. oktobra 2021. godine počelo subvencionisanje mere 3.6 Podrška porodičnoj likvidnosti, gde će kroz ovu meru koristiti ostvariti lica koja uzmu potrošačke kredite do 10.000 evra. Do sada je izvršena isplata dečjih dodataka, za oko 86 hiljada korisnika, za mesec oktobar.

U okviru ove mere dele se i beneficije za dečiji dodatak. Korisnici su sva deca rođena od 2015. godine pa nadalje. Na osnovu podataka Agencije za statistiku Kosova, od 2015. do avgusta 2021. godine, rođeno je 173.384 dece. Do sada, 102 hiljade je broj korisnika ove mere ili 58,82%. Rok za prijavu je još uvek otvoren, a isplate za septembar i oktobar su već načinjene.

¹⁵ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Počinje podrška za porodice koje su izgubile člana porodice od KOVIDA-19, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1131>, (kome je pristupljeno novembra 2021)

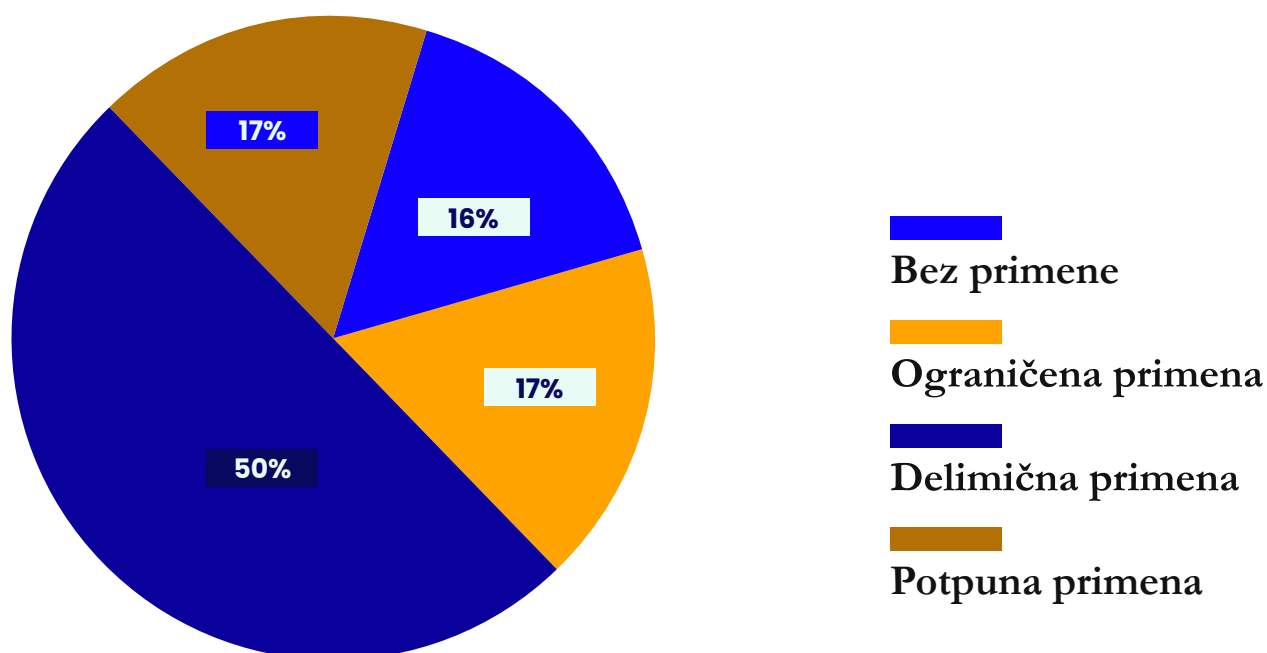
¹⁶ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Vlada Kosova izdvojila je 30 miliona evra za sprovođenje četiri mere Paketa ekonomskog oporavka, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1111>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

¹⁷ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Vlada izdvaja 36 miliona evra za korisnike socijalnih i penzionih šema, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1142>, (kome je pristupljeno novembra 2021)

¹⁸ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Počinje podrška za porodilje i šeme dečjih dodataka, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1123>, (kome je pristupljeno novembra 2021)

Mera	Nivo primene	Analiza
Podrška porodicama koje su izgubile glavu porodice	Delimična primena	Mera je stavljena u funkciju i počela je da se primenjuje. Već je izvršena isplata za oko 500 porodica koje su izgubile člana porodice usled pandemije KOVIDA-19.
Podrška penzionerima i porodicama korisnicima socijalne pomoći	Delimična primena	Mera je stavljena u funkciju i počela je da se primenjuje. Do sada je za ovu meru izdvojeno 53 miliona evra. Korisnici penzijskih šema će u novembru dobiti dodatak od 100 evra na redovnu penziju i aktuelni dodatak. S druge strane, korisnici socijalnih šema će u novembru i decembru dobiti dvostruku redovnu isplatu i aktuelni dodatak.
Reforma šeme socijalne pomoći	Bez primene	Mera još nije stavljena u funkciju i nije počela da se primenjuje.
Vaučeri za nabavku hrane za socijalno ugrožene porodice	Potpuna primena	Mera je stavljena u funkciju i već je istekao rok za prijavljivanje. Učinjen je pokušaj da se njom podrže narodne kuhinje za ugrožene. Ministar finansija, rada i transfera potpisao (14) je 9. novembra 2021. sporazume o finansijskoj podršci sa predstavnicima korisničkih organizacija.
Isplata za nezaposlene porodilje	Delimična primena	Mera je stavljena u primenu i počela je isplata korisnicima.
Podrška porodičnoj likvidnosti	Ograničena primena	Mera je stavljena u primenu i obezbeđena je podrška za pokrivanje sezonskih porodičnih troškova, školskih troškova, zatvaranja stanja na kreditnim karticama

Nivo primene

Mera 4

Podrška za javnost

Podrška za javnost ili četvrta mera Paketa ekonomskog oporavka je mera sa najvećim iznosom izdvojenog novca. Sa ukupno 112 miliona evra, koji su podeljeni u šest pod-mera. Ova mera ima za cilj da pomogne javnom sektoru koji je pogođen i oštećen pandemijom KOVIDA-19. U paketu su predstavljeni sektori koji će biti potpomognuti u sektoru zdravstva, obrazovanja, bezbednosti, kulture i sporta, javnih preduzeća i dijaspore. Šest pod-mera četvrte mere su:

- Podrška zdravstvu
- Podrška prosveti
- Podrška kulturi i sportu
- Podrška bezbednosti
- Podrška dijaspori
- Podrška javnim preduzećima

Nivo primene

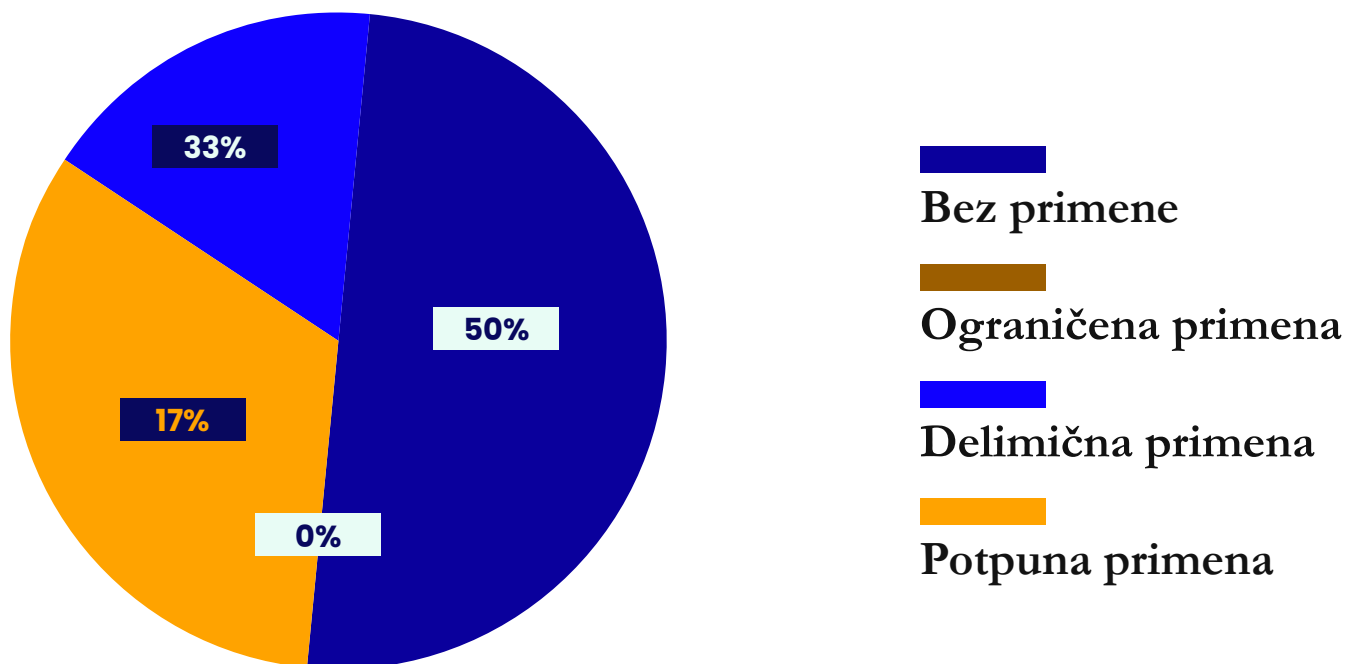
Na sednici Vlade 11. avgusta 2021. godine izdvojeno je 5 miliona evra za treću pod-meru četvrte mere i još 5 miliona evra za petu pod-meru ove mere.¹⁹ Dodelom ovih sredstava izvršena je potpuna dodela sredstava predviđenih za ove dve pod-mere. Ali do sada su podržane i druge po-mere, mada ne sve.

Na sednici Vlade 25. avgusta 2021. godine u okviru prve pod-mere četvrte mere izdvojeno je 2.7 miliona evra. Ova sredstva su izdvojena kao podrška medicinskom osoblju u javnom sektoru uz dodatnu zaradu od 10% na redovnu bruto zaradu, u iznosu od ne manje od 60 evra za mesec avgust, septembar i oktobar 2021. godine. Ovim imamo delimičnu primenu ove pod-mere, za koju je shodno Paketu ekonomskog oporavka ukupno izdvojeno 53 miliona evra.

¹⁹ Ministarstvo finansija, rada i transfera, Vesti, Vlada Kosova izdvojila 30 miliona evra za sprovođenje četiri mere Paketa ekonomskog oporavka, dostupno na <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1,2,1111>, (kome je pristupljeno novembra 2021.)

Mera	Nivo primene	Analiza
Podrška zdravstvu	Delimična primena	Za naknade medicinskom osoblju u javnom sektoru izdvojeno je 2.7 miliona evra
Podrška prosveti	Bez primene	Mera još nije stavljena u funkciju i nije počela da se primenjuje.
Podrška kulturi i sportu	Potpuna primena	Za ovu meru za podršku kulturnim i sportskim aktivnostima izdvojeno je 5 miliona evra
Podrška bezbednosti	Bez primene	Mera još nije stavljena u funkciju i nije počela da se primenjuje.
Podrška dijaspori	Potpuna primena	Za ovu meru je izdvojeno 5 miliona evra za podršku dijaspori.
Podrška javnim preduzećima	Bez primene	Mera još nije stavljena u primenu i nije počela da se primenjuje.

Nivo primene

Mera 5

Ulaganje u infrastrukturu i životnu sredinu

Peta mera Paketa ekonomskog oporavka predviđa 100 miliona evra koji će biti uloženi u projekte zaštite životne sredine i razvoja drumske i železničke infrastrukture. Prema navodima Vlade, trenutno su u toku pregovori sa međunarodnim finansijskim institucijama i o drugim investicijama u oblasti efikasnosti i električne energije, a takođe se istražuju i druge mogućnosti finansiranja iz grantova i donatora. Ova sredstva su nužna za postizanje ciljeva postavljenih u skladu sa prošlim i novim strategijama i projektima.

Restrukturiranje energetske efikasnosti predstavlja veoma delotvoran način za smanjenje emisije i doprinos evropskim, nacionalnim i lokalnim klimatskim ciljevima. Investicije, dakle, stimulišu lokalne privrede, podstičući inovativne lokalne industrije, građevinare, proizvođače i druge da donesu nove projekte u našu zemlju. Kao novo energetske poglavlje, obnovljivi izvori energije i ulaganja u ovu kategoriju energetske resursa su od suštinskog značaja. Sredstva izdvojena u sklopu Paketa ekonomskog oporavka još uvek nisu počela da se primenjuju u praksi, a s obzirom na tačku u kojoj se nalazi energetske sektor, ove investicije moraju biti neposredne.

Investicije u javnu infrastrukturu mogu poboljšati kvalitet života zemlje, životnu sredinu i mogućnosti. Razlog za to je što će se unapređenjem infrastrukture stvoriti uslovi za nova ulaganja stranih investitora, ali i domaćih. Takođe, stvaranjem održive infrastrukture doprinosimo životnoj sredini i zaštiti životne sredine.

Nijedna od pod-mera ove mere nije počela sa primenom!

Zaključak

- Revitalizacija privrede se već dešava i potpomaže se sadašnjim ekonomskim paketom. Kroz prošle i sadašnje pakete, pruža se pomoć privrednim sektorima kako bi se olakšao njihov oporavak od štete koju je prouzrokovala pandemija KOVIDA-19. Iako se tako nešto dešava ne toliko brzim koracima, pozitivni su znaci da će se kroz olakšice i pomoć prevazići problemi koji su prisutni već 20 meseci.

- Ministarstvo finansija, rada i transfera počelo je sa primenom Paketa ekonomskog oporavka. Nakon njegovog predstavljanja i usvajanja, primena je krenula stavljanjem u funkciju mera 1.2, 1.3 i 1.1. Ove mere su bile pod nadzorom Poreske uprave Kosova. Osim ovih mera, trenutno se sprovode i druge mere, ali ne sve.
- Održane su konsultacije o tekstu paketa sa nekim od aktera, sa time da nisu održane javne konsultacije. Javne konsultacije sa građanima su izostale, tako da nivo transparentnosti ovog paketa nije visok. Takođe, Paket ekonomskog oporavka bi bio uključiviji i dobro bi odgovorio na probleme izazvane pandemijom KOVIDA-19, ako bi se čule sve društvene grupe.
- Neke od mera Paketa ekonomskog oporavka su počele da se sprovode, dok mnoge od njih još nisu počele da se sprovode. Postoji ukupno 25 pod-mera rezimiranih u 5 glavnih mera. Od ovih 25 pod-mera, 15 je počelo da se sprovodi, dok ostale još nisu počele sa sprovođenjem ili nisu stavljene u funkciju. Primena svih mera u bliskoj budućnosti bi uticala na otklanjanje štete i olakšala bi proces ekonomskog oporavka od pandemije.
- Peta mera Paketa ekonomskog oporavka je od velikog značaja za privredni razvoj i energetske sektor naše zemlje. Stoga je što brža implementacija, a posebno u energetskej efikasnosti iu novim projektima proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, od primarnog značaja za javni interes. Investicije u energetskej efikasnost i nove projekte proizvodnje električne energije putem obnovljivih izvora treba da budu od primarnog značaja za Vladu Kosova. Kroz ove investicije mogu se povećati radna mjesta, stvoriti veća energetske sigurnost i istovremeno olakšati energetske tranzicija.
- Vlada Kosova bi trebalo da sprovede snažniju kampanju o prijavljivanju i ostvarivanju koristi od mera Paketa ekonomskog oporavka. Nema odgovarajućeg informisanja građana, pa broj prijave za sada nije odgovarajući. Promotivna kampanja i deljenje dodatnih informacija povećali bi broj prijave, a samim tim i broj korisnika.

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

„Ovaj projekat je podržan od strane Balkanskog fonda za demokratiju (BTD), projekta nemačkog maršal fonda SAD i američkog naroda preko Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), a sprovodi ga Institut za razvojnu politiku – INDEP. Izneti stavovi i mišljenja ne odražavaju stavove i mišljenja BTD, GMF, USAID-a ili Vlade SAD.“